

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus III. Elicitur ex duobus præjactis tertium aliud principium, seu fundamentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

universalis causa non applicatur immediate, & proximè nisi ad passum particulare, & in ordine ad actum, vel effectum particularem, ac determinatum; neque enim ponitur aliquando à parte rei effectus in communi, sed individuus, & particularis. Judicium verò practicum intellectus applicans immediate primam regulam ad actionem particularem, & sub omnibus suis circumstantiis, est ultimum dictamen rationis practicae, sive prudentiae, quod est ipsa conscientia nostra, ut cum D. Angelico Theologi communiter docent.

ARTICULUS III.

Elicitur ex duobus praestis tertium aliud principium, seu fundamentum.

14. **N**Empè moralium actionum honestas desumitur, ut nuper dicebamus, ex ordine, ac conformitate ad regulam rationis, utique rectam; nam, si recta non sit, non potest esse honestatis regula. Immo nec regula dici potest, nisi abusive, & improprie tantum; quippe quae verè minimè regulat, nec dirigit ad ultimum finem (quod est unicum munus moralis regulae) sed in transversum agit, & ab illo potius avertit. Unde optime Bernardus sic ab absurdo arguebat, *An ne regula non concordat Evangelio, vel Apostolo? Alioquin regula jam non est regula, quia non recta.*

15. Est autem duplex regula moralis honestatis, altera prima, & altera secunda. De prima nihil nobis ulterius hic disputandum superest; est enim, ut jam vidimus, voluntas, seu lex Dei, quam constat esse regulam invariabilem, absolutam, independentem, prorsus indefectibilem, & essentialiter per se ipsam rectam, immò, & principium totius rectitudinis. An verò possit esse, vel reflexa, vel subsequens ad opiniones nostras, vel errores, & ex suppositione illo-

rum aliter de rebus disponere, quaestio est nova quidem, & Theologis antiquis incognita, sed maximi momenti ad praesens institutum, ideoque diligenter inferius suo loco tractanda.

16. Regula autem secunda duplex praeterea est, altera scilicet remota, & objectiva, & quae non, nisi ut cognita, regulat moralem actionem; altera verò formalis, & proxima, nimirum ipsa formalis directio, sive applicatio regulae objectivae, quae tamen rigorose loquendo non regula simpliciter, sed regulatio potius, seu propositio regulae dici deberet: sed jam usus obtinuit, ut regula absolute dicatur.

17. Regula secunda objectiva est signum quodvis instrumentale, quod, ut cognitum ducit in cognitionem regulae primae: regula verò proxima, & formalis, est ipsum dictamen rationis applicans nobis regulam objectivam, primam, videlicet, vel secundam idest legem aeternam, seu voluntatem Dei, vel immediate in se, vel mediate, hoc est, in dicto instrumentali signo. Utraque ista secunda regula est objectum nostri Tractatus; sed verò de objectiva non agimus per se in tota sua latitudine sumpta, sed ut contracta ad auctoritatem, vel assertionem doctorum hominum ex genere suo fallibilem.

18. Pro quo nota, assertionem, sive judicium, de bonitate, vel malitia objecti, utroque modo posse regulare, aut dirigere ad moralem actionem, objective nimirum, vel formaliter: formaliter in intellectu, in quo existit formaliter, & subjective, idest, in illo ipso, qui per tale judicium, vel opinionem opinatur, vel judicat, objectum esse bonum, aut malum, seu, quod in idem recidit, conforme, vel disforme regulae primae: objective autem in eo, qui reflexè cognoscit illud judicium, & ex ejus notitia ducitur tandem in cognitionem ipsius primae regulae, cui objectum illud congruit, vel repugnat.

Exem-

D. Tho. q.
17. de cons.
21. & alibi
saepè.

Bernar. in
Apolog. ad
Gilliel. Ab-
ba.

19. Exemplum esto: Petrus, vir peritus, ac probus, post sufficientem diligentiam præmissam in veritatis inquisitione, opinatur sibi licere librum transcribere in die festo: hæc opinio dirigit Petrum, vel certè potest ipsum formaliter dirigere, ad transcribendi actionem. Paulus autem, qui Petri probitatem, ac peritiam, habet satis perspectam, videns Petrum sic opinantem, ex hac ipsius opinione movetur ad similem actionem exercendam. In hoc eventu eadem Petri opinio utrumque dirigit; sed diverso modo: Petrum videlicet proximè, & formaliter, Paulum verò remotè, & objectivè.

20. Quoniam verò dictamen, seu iudicium humanum non est ex genere suo infallibile, sed multiplici potius errori obnoxium, potens quæ à rectitudine deficere, hinc Theologorum opus, & labor, improbus planè, sed utilissimus, quin, & præcæteris necessarius, ut ostendant, quale esse oporteat hoc nostræ rationis iudicium, ut possit rectè, & inculpabiliter morales actiones dirigere, sive objectivè, sive formaliter. Sed quia objectivè dirigere non potest, nisi quatenus gignit in operante aliud proprium dictamen proximè, atque formaliter directivum, ideo tota, aut potissima difficultas devolvitur ad exponendum, quale esse debeat dictamen hoc, quod proximè, & formaliter dirigit; quamvis non satis possit de ipsius rectitudine constare, nisi pariter constet de rectitudine principiorum, ex quibus gignitur, aut elicitur: quapropter, si cõtingat aliquando, dictamen proximè directivum elici ex alio prævio dictamine objectivè, & remotè dirigente, huius quoque natura, & rectitudo necessariò ostendenda erit.

21. Illud verò ante omnia, tanquam principium certum, & ultra omnem controversiam positum, ab omnibus statuendum est, quod ex dictis colligitur; & est præ oculis semper habendum: nimirum omne

rationis dictamen, vel remotè, vel proximè operationis nostræ directivum, ut possit esse regula ipsius, sive, quod idem est, rectè dirigere, debere esse conforme primæ regulæ, idest, voluntati divinæ. Hoc est tertium principium, & fundamentum Operis, quod ex duobus antecedentibus sponte sua profluit, & quod D. Angelicus complexus est his verbis, *Quod autem ratio humana sit regula voluntatis humana, ex qua ejus bonitas mensuretur, habet ex lege æterna, quæ est ratio divina; unde in Psal. 4. dicitur, Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine: quasi diceret, lumen rationis, quod in nobis est, in tantum potest nobis ostendere bona, & nostram voluntatem regulare, in quantum est lumen vultus tui, idest à vultu tuo derivatum.*

22. Constat insuper, vel ex terminis ipsis regulæ secundæ, vel primæ: nempe secunda est regula naturæ suæ subordinata primæ, & supponens essentialiter ipsam, à cujus rectitudine dependet: prima verò independens, absoluta, & essentialiter per se ipsam recta, proindeque mensura universalis, & primum rectitudinis principium. Tam igitur repugnat, secundam regulam esse veram, aut rectam, & nõ conformem regulæ primæ, quàm esse, & non esse secundam. Porro, si recta esset, & non conformis, hoc ipso foret regula prima, cujus videlicet rectitudo non esset mensurata, neque dependens ab alia rectitudine: & quod inde consequitur, regula prima non esset prima, immò nec esset regula moralis rectitudinis.

23. Finge alioqui operationem aliquam conformem rationis dictamini, quod esset verè rectum, & tamen non conforme voluntati divinæ: certè operatio illa non esset divinæ voluntati conformis, cum non possit duabus regulis inter se discrepantibus conformari; uti non potest unus,

D. Tho. 1.
2. q. 19. a. 4.
corp.

unus, & idem numerus conformis esse, aut par, duobus aliis numeris imparibus: aliunde verò foret recta, & honesta, utpotè rectæ rationi conformis: esset igitur recta unicè per conformitatem ad illud dictamen rationis. Hoc ergo in ea hypothese foret regula prima, & unica, & voluntas divina non esset prima regula, immò nec esset regula moralis honestatis.

24. Evidens ergo est, nullum dictamen nostræ rationis, nec ullam aliam regulam creatam habere posse aliquam rectitudinem, nisi per ordinem, & conformitatem ad voluntatem, & legem Dei, quæ est prima, atque suprema regula honestatis moralis, essentialiter per se ipsam recta, & à qua omnis rectitudo creata, ut à primo principio, & unica mensura, procedit. Quod principium exemplo voluntatis Proconsulis, & Imperatoris, quo utitur S. Augustinus, auctoritatis Dei, & propositionis Ecclesiæ, motus solis, & horologii, multisque aliis obviis, ac perspicuis, promptum esset adhuc ostendere, nisi evidens per se foret, & quod à nemine negaretur.

ARTICULUS IV.

Quis ergo sit scopus totius Operis?

25. **M** Iraris forte Lector, & ais: si hoc principium est evidens, & de quo nemini dubitare fas sit, quid potest nobis superesse quæstionis? Ecquis enim non videat, nullum iudicium nostrum, vel opinionem re ipsa falsam, esse posse re ipsa regulam, cum nulla sit conformitas regulæ primæ? Nullam item quæ nobis æquè tantum, vel minus verosimilis sit, obire apud nos posse regulæ munus, cum nulla sit ejusmodi, quam possimus regulæ primæ judicare conformem? Quis enim, precor, judicet cōformari re ipsa cum lege Dei id, quod apparet sibi magis determinatum, ut opponatur, vel ut

summum prorsus indifferens, ut opponatur, vel conformetur? Rursus quis evidenter inde non colligat, solum iudicium, aut opinionem, vel re ipsa, vel quoad nos veram, esse regulam posse, vel quoad nos, vel re ipsa, cum illa solum sit re ipsa, vel quoad nos, voluntati divinæ, seu regulæ primæ conformis?

26. Porro, si certa hæc sunt, quæ certa prorsus esse videntur, non apparet, quid possit in quæstionem adduci circa secundam regulam moralis honestatis. Unicè ut summum altercari licebit de modo, seu mensura determinata diligentia à nobis faciendæ, ut opinio, quam veram existimamus, & ideo tanquam regulam secuti sumus, excusare à culpa nos possit, si aliquando contingat esse falsam. An autem opinione, quam falsam judicamus, aut possumus, si volumus, judicare, vel quam non potius veram, quam falsam reputamus, possumus uti, ut regula ad agendum, tam non videtur dubitari posse, quàm dubitare nemini liceat de necessaria conformitate regulæ secundæ cum prima: de hac verò non posse dubitari, principium est, ut meritò posuimus. Hæc tua vel obiectio, vel admiratio.

27. Et ego quidem, candide Lector, admirationem tuam non miror: quin discursu à te facto nihil mihi in Theologia certius apparet; neque facile possem admirationi meæ modum imponere, si iudicio fiderem meo. Adsumt autem, ut vides, hoc nostro sæculo DD. multi, qui cum statutum principium nec negent, nec in dubium vocent (quavis perpauci ad illud advertant, ut facile mox ostendetur) sequelam tamen inde deductam, quæ tibi, & mihi, non modo recta, sed nimium evidens esse videtur, non solum totis viribus negant, sed etiam oppositum consequens vix non ut fidei dogma propugnant: certè ut dogma Theologicum confidenter à pluribus circumfertur. Hæc sunt nimirum iudicia